

Romantik Dönemde Müzik ve Opera

Music and Opera in the Romantic Era

ÖZET

Romantik dönem, klasik dönemin kalıplaşmış kurallarından sıyrılarak, tüm sanat alanlarında sanatçıların kendilerini özgürce ifade etmelerini sağladı. Romantik dönemle birlikte, klasik anlayışın katı formundaki erimeler de başlamış, sanatın odağı ve konusu birçok bakımdan “aklın” ve “kuralların” dışına belirgin bir biçimde çıkmıştır. Besteciler, kendi iç dünyalarına yönelerek, duygularını, hayallerini ve deneyimlerini müziklerine yansıttılar. Aşk, doğa, karamsarlık, vatan sevgisi ve yoksulluk gibi konular, bestelerde sıkça işlendi. Doğanın tüm yönleri bestecilerin ilham kaynakları arasında yer aldı. Bu dönemde, müzik diğer sanat dallarıyla da yakın bir etkileşim içindeydi. Edebiyat ve tablolar, bestecilerin hayal gücünü harekete geçirerek, onlara ilham verdi. Gerçek dünyanın sınırlamalarından kaçan müzisyenler, ideallerindeki dünyayı ve soyut kavramları müzikleriyle anlattılar. Romantik dönem, bestecilerin kendi iç seslerini dinlemelerine ve duygularını özgürce ifade etmelerine olanak sağlayarak, klasik müzikte yeni bir çağ başlattı. Dönemin müziği de opera alanında belirgin bir şekilde kendini göstermiş ve libretto yazarları farklı konu ve karakter tasarımları ile hiç kuşkusuz farklı sanat disiplinlerini de etkilemeyi başarmıştır. Bu çalışmada, romantik dönemin müzikteki etkileri ve önemli bestecileri incelenecektir. Dönemin ruhunu yansıtan eserlere değinerek, Romantik müziğin evrensel mesajları ve insanlık üzerindeki derin izleri araştırılacaktır. Çalışma kapsamında önce romantik dönem müziği ardından da sahne sanatları alanının bir kolu olan opera sanatına değinilecektir. Son olarak da bulgular değerlendirilip sonuç kısmında sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Romantizm, Müzik, Bireysellik, Besteciler

ABSTRACT

The Romantic period allowed artists to express themselves freely in all fields of art, breaking away from the stereotypical rules of the classical period. With the Romantic period, art began to dissolve from the rigid form of the classical understanding, and the focus and subject matter of art in many respects clearly went beyond “reason” and “rules”. Composers turned to their inner worlds and reflected their feelings, dreams and experiences in their music. Subjects such as love, nature, pessimism, patriotism, and poverty were frequently treated in compositions. All aspects of nature were among the composers' sources of inspiration. During this period, music was in close interaction with other branches of art. Literature and paintings inspired composers by stimulating their imagination. Escaping the limitations of the real world, musicians expressed their ideal world and abstract concepts through their music. The Romantic period ushered in a new era in classical music, allowing composers to listen to their inner voices and express their emotions freely. The music of the period also manifested itself prominently in the field of opera, and librettists undoubtedly succeeded in influencing different art disciplines with their different subject and character designs. In this study, the effects of the romantic period on music and important composers will be analyzed. By touching on the works that reflect the spirit of the period, the universal messages of Romantic music and its deep traces on humanity will be explored. Within the scope of the study, first the music of the romantic period and then the art of opera, a branch of the performing arts, will be discussed. Finally, the findings will be evaluated and presented in the conclusion.

Keywords: Romanticism, Music, Individuality, Composers

Mustafa Ergüven¹

How to Cite This Article
Ergüven, M. (2025). “Romantik Dönemde Müzik ve Opera”, International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 11(2): 296-300. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15068096>

Arrival: 29 October 2024
Published: 25 March 2025

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Konfüçyüs

“Müzik ruhu eriten biricik araçtır. Müzik tanrının dilidir.”

Platon

“Müzik insanları daha uysal, daha kibar, daha dürüst, daha doğru ve daha zeki yapar.”

Luther

¹ Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sahne Sanatları Bölümü Tiyatro Sanat Dalı, Eskişehir, Türkiye.

J. J. Rousseau

“Müzik sesler aracılığıyla birbirini izleyen güzel duyguları ifade etme sanatıdır.”

Kant

“Şiir ve resmin ifade edemediği şeyi müzik ifade eder.”

R. Wagner

GİRİŞ

Müzik tarihi, insanlığın duygusal ve kültürel gelişiminin bir aynasıdır. Her dönem, kendi özgün karakterini ve ruhunu müziğe yansıtmıştır. Ancak hiçbir dönem, Romantik dönem kadar duyguları ve hayal gücünü özgürce ifade etme fırsatı sunmamıştır. 19. yüzyılın başlarında filizlenen bu akım, sanatçıların iç dünyalarını keşfetmelerine ve müziği bir ifade aracı olarak kullanmalarına olanak sağlamıştır.

Romantik dönem, klasik dönemin katı kurallarından sıyrılarak, bestecilerin özgünlüklerini ortaya koymalarına imkân vermiştir. Bu dönemde besteciler, kendi duygularını, düşüncelerini ve hayallerini müziklerine aktarmışlardır. Müzik, insanın en derin duygularına dokunarak, dinleyiciyi adeta bir yolculuğa çıkarmıştır.

ROMANTİK DÖNEM

Romantik Dönem, 18. yüzyılın son çeyreğinden itibaren 19. yüzyılın ortalarına kadar devam eden bir sanat ve kültür akımıdır. Avrupa'da sanat, edebiyat, müzik ve felsefe alanlarında büyük bir dönüşüm olarak görülen bu dönem, duyguların ve doğanın önemsendiği, bireysel özgürlüğün vurgulandığı bir dönemdir (Çelik, 2023: 2499).

Farklı toplumlarda farklı biçimlerde ortaya çıkan Romantizm, İngiltere'de estetik teorisi ve pratiği olarak kendini göstermişken, Fransa'da ise sosyal bir tepki ve yeni toplumsal anlaşma biçimi olarak belirlemiştir. Almanya'da ise felsefi bir düşünce hareketi olarak öne çıkan bu akım, her ülkede kendine özgü bir iz bırakmıştır (Yurdusever, 2019: 36).

“Bu dönemde, doğayı, macerayı, romantik aşkı ve bireysel özgürlüğü konu alan eserler üretilmiştir. Romantik şairler, duygusal ifade, yoğun imgeler ve dilin gücünü kullanarak eserlerini yazmışlardır. Ayrıca, Romantik Dönemin edebiyatında fantastik öğeler ve mistisizm de sık sık kullanılmıştır.” (Çelik, 2023: 2499)

Romantizm, coşkuyu, düşselliği, hüznü ve endişeyi temel alan bir üslup benimsemiştir. Orta çağ efsaneleri ve din duygusundan beslenen Romantizm'de, sanat ve edebiyatla yeni bir anlayış oluşturmak adına akıl ve sağduyu yerini coşku ve düş gücüne bırakmıştır. Duygu ve düşünceler şiirsel bir üslupla ifade edilmiştir. Ayrıca Romantik akımın temelinde doğadan esinlenme ve doğaçlama vardır (Yurdusever, 2019: 36,37).

19. yüzyılın başında, Romantizm adı verilen sanat ve felsefe akımı, ilk olarak Almanya ve Fransa'da filizlenmiş, zamanla tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Bu akım, vahşilik, çekicilik, duygusallık, aşırılık ve düşsellik temalarını ele alarak, bu kavramları çarpıcı bir şekilde tasvir etmeye odaklanmıştır. 1790-1850 yılları arasında Romantik Dönem'in en önemli gelişmelerine tanık olunmuştur.

Romantizm, kendisinden önceki dönemin hâkim akımı olan Klasisizm'e zıt bir duruş sergilemesiyle dikkat çekmektedir. Klasisizm, Antik Yunan ve Roma kültürünü temel alan, ölçülülüğü ve nesnelliği savunan bir sanat anlayışını temsil ederken, Romantik Dönem bu anlayışın karşısında yer almıştır. Romantizm, duyguları, lirizmi ve kişiselliği ön plana çıkararak bir sanat yaklaşımını benimsemiştir (Çelik, 2023: 2499).

ROMANTİK DÖNEMDE MÜZİK VE OPERA

Müzik tarihinde 19.yüzyıl “Romantizm Çağı” olarak anılır. Bu aşağı yukarı 100 yılı içine alan uzun zaman diliminde romantik akım gelişmiş, değişmiş ve evrilmiştir. Romantizmin evrelerini genel hatlarıyla şu şekilde kategorize edebiliriz:

1. Erken romantizm (1800-1830).

2. Yüksek romantizm (1830-1850).

3. Geç romantizm (1850-1890).

(Mescid, 2005: 2).

19. yüzyılda müzik dünyasında çarpıcı bir devrim yaşandı. Klasik dönemin katı kurallarından sıyrılan besteciler, kendi iç dünyalarının derinliklerinden beslenerek, duygularını, hayallerini ve ruhsal gel-gitlerini eserlerine yansıtmaya başladılar. Bu yeni nesil müzisyenler, toplumun belli bir kesimini hedeflemek yerine, kendi özgün anlatımlarını ön plana çıkardılar.

Romantik dönemin bestecileri, biçimlerin, armonilerin, ritimlerin sınırlarını zorladılar. Ortaya çıkan eserler, her biri kendine has karmaşık kişilik özelliklerine sahip olduğundan, bu dönemin bestecilerini tek bir kalıba sokmak imkansız hale geldi. Saray müziğinin gölgesinden kurtulan müzik, toplumun her kesimine ulaşmaya başladı. İnsanlar, daha hafif ve bütünlüğü olan melodilere ilgi gösterirken, "ciddi müzik" ve "hafif müzik" kavramları da bu dönemde şekillenmeye başladı.

Romantik dönemin üç temel felsefesi vardı: Gelenekselliğe ve kuralcılığa karşı duruş, özgünlük arayışı ve kişisel duyguların en dokunaklı şekilde ifade edilmesi.

Klasik dönemde, soylu ailelerin üyeleri enstrüman çalmayı öğrenirken, ünlü besteciler de amatör müzisyenler için özel eserler hazırlardı. Ancak Romantik dönemde, bestecilerin karmaşık tekniklerle dolu eserleri, amatörlerin çalabileceği seviyenin ötesine geçti. Bu durum, virtüöz yorumcuların ortaya çıkmasına zemin hazırladı.

Paganini, Liszt ve Chopin gibi efsanevi besteci-yorumcular, şeytani yetenekleriyle dönemin en önemli figürleri haline geldiler. Onların iç dünyalarındaki fırtınalardan beslenen besteleri ve olağanüstü çalış teknikleri, Romantik dönemin müzikal ölçütlerini belirledi. Bu dönem, müziğin sınırlarını zorladı ve sanatın ifade gücünü yepyeni bir boyuta taşıdı (Yurdusever, 2019: 36,37,40).

Çalgılama Romantizm'in yeni nitelik kazandığı son alandır. Bu dönemde değişimin tesirinin daha çok orkestra alanında olduğunu müzik alanıyla uğraşanlar adına söylenebilir (Göktepe, 2020: 56).

19. yüzyılın başlarında, müzik dünyasında masalsi bir rüzgar esmeye başladı. E.T.A. Hoffmann'ın Undine operası, romantizmin ilk kıvılcımlarını taşıyordu. Ardından Weber'in Freischütz'ü geldi ve ormanların gizemli renklerini müziğe taşıdı. Bu operanın kahramanları, düşler ülkesinin insanlarıydı. Schubert'in lied'leri ise Avusturya'nın romantik ruhunu yansıtıyordu.

Erken romantizm, Rossini'nin hafif ve yapay operalarıyla tüm dünyayı kasıp kavurdu. Ancak 1830 Temmuz devrimi, müziğin rotasını Paris'e çevirdi. Yüksek Romantizm (Hochromantik) olarak adlandırılan bu ikinci evrede, Fransız edebiyatının ünlü romantik yazarları, müziğin yükseliş evresini derinden etkiledi. Berlioz'un Fantastik Senfoni'si, bu dönemin ilk başyapıtı olarak kabul edildi.

Paganini'nin olağanüstü çalgı ustalığı ve Liszt'in piyanodaki virtüözitesi, müziğin sınırlarını zorladı. Chopin'in büyüleyici melodileri, Schumann'ın şiirsel derinliği ve Mendelssohn'un romantik klasisizmi, bu dönemin temel taşlarıydı.

1848 Devrimi'nden sonra, geç romantik dönem başladı. Liszt'in Senfonik Şiirleri, Wagner'in Müzikdram anlayışı ve Verdi'nin operaları, bu olgun dönemi ifade etti. Ardından Franck, Bruckner ve Brahms gibi yeni bir kuşak besteci ortaya çıktı.

Geç romantik dönem, tarihselcilik, doğalcılık ve ulusalcılık akımlarının renklerini taşıyordu. Müzik, artık sadece duygusal bir ifade aracı değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir güç haline gelmişti. Besteciler, kendi ülkelerinin halk müziğinden ilham alarak, ulusal kimliklerini müziklerine yansıtmaya başladılar (Mescid, 2005: 3).

Romantik dönem, müziğin sınırlarını zorladı ve bestecilerin iç dünyalarını dinleyicilere açtı. Bu dönemde müzik, insan ruhunun derinliklerini keşfetmek için bir araç haline geldi. Duygular, hayaller ve tutkular, notaların arasında dans ederken, dinleyiciler de bu büyüdü dünyaya kapılıp gittiler.

19. yüzyılda müzik dünyası, Richard Wagner'in "Gesamtkunstwerk" olarak adlandırdığı "tümleşik sanat" anlayışıyla sarsıldı. Bu devrimci yaklaşım, operayı farklı sanat disiplinlerini bir araya getiren bir platform haline getirdi. Müzik, görsel sanatlar, dans, tiyatro ve edebiyat gibi alanlar, operanın büyüdü dünyasında bir araya geldi ve seyircilere benzersiz bir deneyim sundu (Çelik, 2023: 2503).

Romantik dönem, müzik tarihinin en verimli ve etkileyici dönemlerinden biriydi. Beethoven'ın 9. Senfonisi, insanlığın özgürlüğüne bir çağrı niteliğindedi. Schubert'in "Winterreise" lied serisi, insanın iç dünyasına bir

yolculuk gibiydi. Berlioz'un "Symphonie fantastique" ise, bir sanatçının tutkulu ve çalkantılı yaşamını müziğe döküyordu.

Operada ise Fransız Devrimi'nin etkileri hissediliyordu. Ulusçuluk dalgası, operaların politik ve toplumsal yanlarını ön plana çıkardı. Besteciler, kendi ülkelerinin kültürel mirasından ilham alarak, yerel motifleri ve halk müziğini operalarına katmaya başladılar. Müziğin dili özgürleşti ve ulusal renkler ağırlık kazandı.

Romantik dönem, "ben" kavramının yükselişine de tanık oldu. Sanatçılar, kendi iç dünyalarını ve duygularını eserlerine yansıtmaya başladılar. Chopin, Polonya müziğinin; Liszt, Macar müziğinin; Rus beşleri, Rus müziğinin; Sibelius, Fin müziğinin; Weber ve Schubert ise Alman şarkıcılığının temellerini attılar (Çelik, 2023: 2499).

Bu dönemde opera, bir sanat formu olmanın ötesine geçti ve toplumsal bir ifade aracı haline geldi. Operalar, halkın duygularına tercüman oldu, onların sevinçlerini, acılarını ve özlemlerini sahneye taşıdı. Besteciler ve şarkıcılar, operanın büyüdü dünyasında bir araya gelerek, seyircilere unutulmaz anlar yaşattılar.

Romantik dönem, müziğin sınırlarını zorladı ve yeni ufuklar açtı. Besteciler, geleneksel formların dışına çıkarak, deneysel ve yenilikçi yaklaşımlar benimsediler. Senfonik şiirler, programlı müzik ve leitmotifler gibi yeni müzikal formlar ortaya çıktı. Müzik, artık sadece güzel sesler üretmenin ötesinde, duyguları ve fikirleri ifade etmenin bir aracı haline geldi.

Bu dönemde müzik, insanların hayatlarına dokundu ve onları derinden etkiledi. Konser salonları, operalar ve müzik festivalleri, insanların bir araya geldiği ve ortak duygular paylaştığı mekânlar oldu. Müzik, toplumsal bağları güçlendirdi ve insanları birbirine yakınlaştırdı.

19. yüzyılın başlarında, opera sahnelerinde Fransız, Alman ve İtalyan bestecilerin eserleri hâkimdi. Özellikle Mozart'ın öncülük ettiği Alman operaları büyük ilgi görüyordu. Ancak 1848 Devrimi, opera dünyasında da bir dönüm noktası oldu. Eskiden eleştirilen repertuarlar, yeni ve görkemli romantik eserlere dönüştü. Opera, romantik dönem dinleyicisinin en sevdiği müzik türü haline geldi.

Dönemin önde gelen müzik eleştirmenlerinden Claudon, 1830'lara kadar daha çok Haydn ve Mozart'ın eserlerinin seslendirildiğini, ancak daha sonra Beethoven'ın ön plana çıktığını belirtiyor. Beethoven'ın ölümünden sonra, eserleri daha da çok sevmeye ve dinlenmeye başlandı. Onun müziği, romantik dönemin ruhunu yansıtıyordu.

Bu dönemde virtüözler altın çağını yaşadı. Paganini, Liszt ve Chopin gibi büyük virtüözler, romantik dönem müziğinin en önemli temsilcileri arasında yer aldı. Onların olağanüstü performansları, dinleyicileri büyüledi ve müziğin sınırlarını zorladı (Göktepe, 2020: 56).

Bu dönemde müzik, sadece saray ve aristokrasinin değil, daha geniş halk kitlelerinin de ilgisini çekmeye başladı. Konser salonları, operalar ve müzik festivalleri, müzikseverlerin buluşma noktaları haline geldi. Müzik eğitimi yaygınlaştı ve piyano, birçok evin vazgeçilmez bir parçası oldu.

Romantik dönem müziği, duyguların ve hayal gücünün sınırsız ifadesi olmuştur. Besteciler, müziği bir anlatım aracı olarak kullanarak dinleyicileri farklı dünyalara ve duygusal yolculuklara çıkardı. Aşk, doğa, vatan sevgisi, kahramanlık gibi temalar, müziğin ana konuları arasında yer aldı. Eserlerde melankolik bir hava hakimdi.

Bu akım sanatçıya sosyal açıdan bir mesuliyet yükledi ve "sanat toplum içindir" anlayışı hâkim oldu. Sanatçılar düşüncelerini eserlerine yansıttılar. Romantik dönem sanatçıları, klasik dönemin katı kurallarından sıyrılarak daha özgür bir üslup benimsediler. Edebi dilin sınırlarını aşarak günlük konuşma dilini eserlerine taşıdılar. Bu devrimci yaklaşım, sanatın ifade olanaklarını genişletti ve yaratıcılığı zirveye taşıdı.

Hayal gücünün sınırlarının kalkması, sanatçıların konuları daha sürükleyici ve abartılı bir şekilde ele almalarına olanak tanıdı. Olağanüstü ve fantastik unsurlar, eserlerde sıklıkla yer aldı. Sanatçılar, gerçekliği aşan bir dünya kurguladılar.

Bu özgürleşme süreci, sanatın her konuyu içerebileceğini kanıtladı. Artık sanatçılar, sınırları olmayan bir yaratıcılık alanına sahipti. Bu durum, sanatsal üretkenliği zirveye taşıyan bir devrim niteliğindedeydi (Çelik, 2023: 2500).

Romantik dönemde besteciler, bireysel deneyimlerinden ilham aldılar. Doğa, her yönüyle işlenen bir konu haline geldi. Şiir ve resim gibi diğer sanat dallarının etkisi, bestecilere ilham verdi. İdeal dünyanın hayali, bestelere yansdı (Yurdusever, 2019: 40).

Günümüzde hala sevilerek dinlenen birçok eser, romantik dönemin mirası olarak karşımıza çıkıyor. Bu dönemin bestecileri ve virtüözleri, müzik tarihine damgalarını vurdular ve gelecek nesillere ilham kaynağı oldular.

SONUÇ

Bu makalede, Romantik dönemin müzikteki etkilerini ve önemli bestecilerini inceledik. Dönemin ruhunu yansıtan eserleri ele alarak, Romantik müziğin evrensel mesajlarını ve insanlık üzerindeki derin izlerini keşfettik. Romantik bestecilerin müzikleri, aşk, doğa, ölüm, yalnızlık ve özlem gibi temaları işleyerek, insanın en derin duygularına dokunmuştur.

Romantik dönemin mirası, günümüzde hala canlılığını korumaktadır. Bu dönemin bestecileri ve eserleri, müzik dünyasına kalıcı bir iz bırakmıştır. Onların müzikleri, nesiller boyu dinleyicileri etkilemeye ve duygusal bir deneyim yaşatmaya devam edecektir. Romantik dönem, müziğin gücünü ve insan ruhu üzerindeki etkisini bizlere hatırlatmaktadır.

Sonuç olarak, Romantik dönem müziği, insanlığın ortak duygularını ve deneyimlerini yansıtan bir ayna olmuştur. Bu dönemin bestecileri, müziği bir ifade aracı olarak kullanarak, bizlere duygusal bir dil bırakmışlardır. Romantik müzik, her dinleyişte bizleri derinden etkilemeye ve ruhlarımıza dokunmaya devam edecektir. Bu müzikal miras, gelecek nesillere ilham vermeye devam edecektir.

KAYNAKÇA

ÇELİK, Dilara (2023). “Fransız İhtilali’nin Ardından Operada Romantik Dönem ve İhtilalden Esinlenen Operalar”. Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi. 10 (99): 2496-2504. <https://orcid.org/0000-0002-5292-2184>.

GÖKTEPE, Mehmet (2020). “Romantizm Sanat Akımı ve Diğer Sanatçıları Üzerine Bir Değerlendirme”. Rating Academy Journal Of Arts. 3 (1): 45-66. <https://doi.org/10.31566/arts.3.005>.

MESCİD, Aydın (2005). “Romantizm Dönemi Bestecilerin Eserlerinde Nefesli ve Vurmali Çalgılar”. Yüksek Lisans Tezi. Afyon. Kocatepe Üniversitesi.

YURDUSEVER, Yasemin (2019). “Kemanın Tarihsel Gelişim Süreci ve Romantik Dönem Özelliklerinin Keman Eserlerine Yansıması”. Yüksek Lisans Tezi. Bursa. Uludağ Üniversitesi.